

[svart på vitt om eu]

TTIP

Demokrati, fackliga
rättigheter och
säkerhetspolitiken

Nej till EU: skriftserie nr 1 2015

Första upplagan, december 1015

Redaktör: Per Hernmar

Omslagsbild: Robert Nyberg

Grafisk form: Kerstin Nordqvist

Tryck: Litorapid Media, Göteborg 2015

- Broschyren tryckt med bidrag från
Folke Bernadotteakademin

- Bilaga till Kritiska EU-fakta

Innehåll:

- 4. Per Hernmar: Förord**
- 6. Carl Schlyter: EU, Sverige och TTIP**
- 14. Sebastian Dawson: ISDS - Tvistelösningsmekanismen**
- 17. Amineh Kakabahev: TTIP ur ett demokrati och arbetarrörelseperspektiv**
- 21. Jan-Erik Gustafsson; TTIP och fackföreningsrörelsen**
- 32. Johan Wiman: Den finansiella kartan ritas om**
- 39. Per Hernmar: TTIP - en säkerhetspolitisk fälla**

Förord

TTIP - Transatlantic Trade and Investment Partnership, utgör en veritabel demokratifälla. Genom detta handels och investeringsavtal mellan USA och EU överlämnas stora delar av den demokratiska processen till företagsrepresentanter. Först i de regulatoriska råden som granskar lagförslag. Om beslutade lagar inte passar de internationella storföretagen kan de anmäla lagarna till ISDS-domstolarna. Miljöskydd, konsumentskydd, djurskydd, livsmedelskvalitet är sådant som TTIP kommer att bestämma över. Det finns också en stor risk att mycket av fackliga rättigheter kommer att eroderas när storföretag ser dessa som ”diskriminerande handelshinder”.

Detta granskades på ett seminarium i Stockholm den 23 maj 2015. Vi återger här inledningarna från detta seminarium.

Världsekonomin genomgår nu stora förändringar, där länder som Kina och snart Indien mfl. på allvar kommer att utmana USA och de gamla västerländska OECD-länderna. Här kan TTIP ses som en form för omgruppering och uppbygge av försvarslinjer för att stå emot den kommande förändringen av världsekonomin som förskjuts öster ut.

I debatten om TTIP har mycket lite fokus lagts på de säkerhetspolitiska aspekterna. Faktum är att TTIP förstärker tendenserna till ökande internationella spänningar. Detta kan observeras i Sveriges omedelbara närhet där vårt land låtit sig dras in i dessa motsättningar genom ett ökat samarbete med Nato. Motsättningarna i Ukraina härrör till stora delar från motsättningar i handelsfrågor mellan Ryssland och EU, men där finns också frågan om vilken makt som ska ha det säkerhetspolitiska inflytandet över landet.

TTIP:s förhållande till klimatfrågor har inte granskats. När de fossilberoende internationella storföretagen ges en avgörande roll genom regulatoriska rådet och ISDS-domstolarna, så kommer det att fungera som en våt filt över alla försök att vidta åtgärder för att bromsa eller stoppa klimatförändringarna. Många bedömare är eniga om att skenande klimatförändringar medför stora säkerhetspolitiska risker. Klimatförändringarna kommer att slå hårdast mot fattiga länder med stor befolkningsökning. TTIP syftar till att få ett avgörande inflytande över världshandeln. TTIP-avtalet riskerar att cementera ojämlika handelsutbyten, fattigdom och skenande klimatförändringar med överskådliga mänskliga och säkerhetspolitiska effekter.

Seminarium hölls den 23 maj 2015 och denna broschyr finansieras med bidrag från Folke Bernadotte Akademin. På seminariet hölls inledningar av Carl Schlyter, Sebastian Dawson, Amineh Kakabahev och Jan-Erik Gustafsson. Dessa inledningar kompletteras i denna broschyr med en artikel av Johan Wiman, journalist på tidningen Proletären samt en artikel av Per Hernmar, Folk rörelsen Nej till EU.

Per Hernmar

EU, Sverige och TTIP

TTIP kallas felaktigt för ett frihandelsavtal mellan EU och USA, men det är ett investeringsavtal. Det är nästan som om man skulle gå med i EU, fast med i USA också. För hela vitsen med att gå med är att man ska acceptera varandras standarder och regler. Om något blir godkänt i USA så tänker vi att, USA har ju ungefär samma skyddsnivå som i EU och då kan vi acceptera det här också - och tvärt om. Problemet är att vi inte har samma standarder. Då tänker man sig att man ska lösa allt det här med ISDS-mekanismen, som ska kunna stämma stater, kommuner och landsting för beslut och regelverk, om det bryter mot vad ett företag anser att det blivit utlovad av den staten, kommunen eller landstinget.

Tillväxt men färre jobb

Man har traditionellt sett det som att handel ger jobb och utveckling. Det är sant i så måtto att man kan få mer tillväxt, men när det gäller jobben, så är det så att om man ska kunna sälja mer, så måste man göra tillverkningen effektivare. Det vill säga göra mer saker med färre arbetare per timme. Det är därför man är konkurrenskraftig eftersom arbetskostnaden på många områden är det som kostar mest. Så om USA är något mer effektiva, har lägre löner eller längre arbetsdagar, kan de kanske konkurrera ut oss. Vi måste då fråga oss om vi kan bli bättre på något annat område. Så det blir inte fler jobb om man nu uppnår någon tillväxt. Jag tillhör dem som inte tror att tillväxt löser alla problem.

Tariffära och icke-tariffära handelshinder

Om man avskaffar alla tullar mellan EU och USA så ökar tillväxten bara med 0,01%. Värdet spelar större roll för tillväxten. Så det är inte tillväxten som är vinsten med TTIP utan att avskaffa icke-tariffära och tekniska handelshinder.

De tariffära handelshindren består av tullar och de är lätta att ta bort. Det finns icke-tariffära handelshinder som är påverkbara och sådana som är icke påverkbara. Ett exempel på ett icke påverkbart tekniskt handelshinder är svensk julmust, som är en katastrof för Coca-Cola eftersom man vill att svenskarna ska dricka Coca-Cola på julen. Nu löste företaget det genom att köpa upp ett julmustföretag. Detta är ett exempel på ett icke påverkbart tekniskt handelshinder. Kulturella preferenser gör att en befolkning väljer något utan hänsyn till lagar och regler. Trots att det kostar mer så väljer man ändå detta. Det räcker inte alltid med att politiker ändrar eller tar bort lagar.

TTIP-avtalet blir extra komplicerat då USA har 26 olika standarder för till exempel backspeglar. Då räcker det inte att EU och USA kommer överens om en standard, eftersom det finns 26 olika standarder i USA. Sockerkulör är ofarligt, men när man tillverkar sockerkulör så får man med en mindre mängd cancerogena ämnen. Kalifornien har här striktare regler än EU. Kalifornien skulle kunna förbjuda den billigare julmusten från EU/Sverige för att det innehåller för mycket cancerogena biprodukter i färgämnet. Detta är ett tekniskt handelshinder och då skulle man kunna tänka sig att TTIP fungerar så att man behåller det nationella regelverket.

Många TTIP-förespråkare har sagt att man inte ska sänka någon standard. Vad man kan göra i så fall är att man behåller den kaliforniska standarden, men accepterar att EU:s standard också är OK på EU:s marknad. Ska man tillverka något i USA så får man följa den nationella standarden. Då har man inte sänkt standarden utan man tillåter bara en annan standard på marknaden. Det är så de här tekniska handelshindren oftast ska lösas.

När EU-kommissionen frågade små och medelstora företag om vilka regelverk de ansåg vara störst problem med blev resultatet:

- ursprungsmärkning
- hygienstandarder
- djurskydd
- regler för bekämpningsmedel
- antibiotikahantering

Detta är allt detta som EU har lovat att man inte ska ändra på. Så kom ihåg det här när TTIP-förespråkarna säger att vi kommer att tjäna si eller så många tusenlappar på att jämka standarderna mellan EU och USA. Det beror på att man räknar med att hälften av alla sådana regler inte ska avskaffas utan istället ska man lösa problemet med att acceptera andra standarder.

”Diskriminerande, icke rättfärdiga eller icke vetenskapliga” handels- hinder

Jag blev påtvingad en I-phone av Sveriges riksdag. På I-phones och I-pads kan man inte byta till vilket batteri som helst, utan man måste gå till en märkesverkstad och betala uppemot 1000 kr för ett nytt batteri. I EU-parlamentet drev jag igenom en förändring som kommer att tvinga tillverkare att göra produkter som kan använda andra förekommande batterier. Då kommer det dessutom att vara lättare att återvinna sällsynta metaller, som till exempel jordartsmetaller. När ett batteri i en märkestelefon inte är så dyrt att det lönar sig bättre att köpa en ny telefon, förlänger man som konsument livstiden för produkterna. Det var just detta som de här företagen ville undvika. De kämpade med näbbar och klor för att det här förslaget inte skulle gå igenom. Tyvärr för dem så gick det igenom.

Vad betyder då TTIP för ett förslag som detta. Jo, jurister och handelsexperter från myndigheter och företaget ska gå igenom regelverket och se om det finns några onödiga handelshinder. Eller mer korrekt uttryckt; några diskriminerande, icke rättfärdiga eller icke vetenskapligt baserade krav i regelverket. Då kommer Apple´s jurister att säga att ”...detta är en orimlig inskränkning av handeln - de här telefonerna är inte miljöfarlig-

are än andra telefoner, detta är ett ovetenskapligt krav och det är inte tillräckligt motiverat”.

Det kan bli så att EU behåller sitt regelverk medan tillverkaren höjer priset på sina mobiler så mycket att alla som vill ha Apple's telefoner köper de amerikanska produkterna med deras standard som vi då har accepterat. Det blir inte lönsamt för kunden att byta batterier.

Strukturell maktförskjutning

Man tycka att om man i förhandlingarna om TTIP gjort en kompromiss med till exempel 100 produkter, att den demokratiska processen är klar. Men med TTIP stannar det inte där. Med TTIP ska företagen få ytterligare en chans att pröva det de inte fick igenom i förhandlingarna med EU och kunna att säga att ”detta är ett handelshinder” och på så vis underminera framgångar som nåtts den parlamentariska och demokratiska vägen. Det är det här som är det strukturella problemet med TTIP. Vi har en formell demokratisk väg, som trots allt fungerar hyfsat. Men nu ska nu företagens jurister som inte kan, miljö rätt, konsument rätt, arbets rätt och som bara ser allt ur handelsproblemets synvinkel ifrågasätta varje lag och kunna ta upp den till diskussion.

Detta är en maktförskjutning från det öppna demokratiska samhället till grupper som ska gå igenom all vår lagstiftning. Och det slutar inte med detta. Nu är ju inte TTIP färdigförhandlat ännu. Vi vet inte riktigt vad som kommer att slutligt stå i avtalet. Men CETA-avtalet mellan Kanada och EU är klart och det är lika omfattande som TTIP. Ta till exempel artikel 15 om fytosanitära åtgärder för djur, mat, växter, mm, Skriver då Sveriges kemikalieinspektion en rapport om någon kemikalie, när handelsavtalet är på plats, så ska den svenska myndigheten skicka den här rapporten till amerikanska hälsomyndigheter, som i sin tur ska skicka den svenska rapporten till amerikanska bolag innan svenska kemikalieinspektionen har publicerat sin rapport. Alltså innan vi får en offentlig diskussion, ska amerikanska bolag kunna gå in och ifrågasätta en svensk myndighets bedömning om en kemikalie är farlig. Andra aktörer har

inte samma rätt.

Dessutom ska de här aktörerna gå igenom alla bestämmelserna på det fytosanitära området. Detta ska då granskas i TTIP:s granskande kommittéer där företagets och myndigheternas experter sitter. Samtidigt finns där en frivillig, icke tvingade passus om att om man vill bjuda in någon representant för civilsamhället, folkrörelser eller forskare så får man göra det.

Vi har alltså flera nivåer med grupper som ska granskas:

- kommande lagstiftning - med särskilda privilegier
- existerande lagstiftning utifrån handelsperspektiv
- hur vi genomför vår nuvarande lagstiftning

På alla dessa tre områden ska alla regler samhället har inrättat ständigt granskas av företagets jurister.

Demokrati betyder ju folkstyre, men med TTIP så skulle man döpa om systemet till ”korporati”, om det är företag som hela tiden ska granska om politiska beslutsfattare och tjänstemän har gjort det här på rätt sätt. Med ”rätt sätt” menas då på ”vetenskaplig grund”. Ta till exempel Sveriges bestämmelser om djurtransporter, som inte får vara längre än en 8 timmar. Det är det inte vetenskapligt möjligt att exakt bestämma vad som är bäst. Det är ytterst en etiskt och moralisk bedömning baserad på olika djursorter och andra praktiska omständigheter och en sådan regel kan naturligtvis ifrågasättas på ”vetenskapliga grunder”.

Sedan finns begreppet ”rättfärdigt/välmotiverat/lämpligt”. Bra tycker någon, men vem ska tolka detta? Jo, vid konflikt är det ISDS-mekanismen som ska behandla detta av domare som får sin lön från ISDS-domstolar som ytterst finansieras av de eventuella böter som utdöms. Dessa dömande personer är inte fast anställda utan får ersättning när det händer något. Om en domstol finansieras med pengar från utdömda domar kan man ifrågasätta om dessa domare kommer att kunna garantera

absolut neutralitet. Då kan det någonstans finnas ett litet incitament att ge något företag rätt i ett tveksamt fall.

Hittills i redan existerande handelsavtal har dessa domstolar varit hemliga. Men nu gör man sken av eftergifter och säger att ISDS-domstolar ska vara transparenta och genomskinliga. Detta ändrar dock inte det strukturella problemet att det är företagen som ska granska vår lagstiftning finns kvar.

”Vetenskaplig grund”

När det sedan gäller den ”vetenskapliga grunden” säger TTIP-förespråkarna att TTIP inte kommer att sänka några standarder och även i USA säger man att man ska ha rätt att fatta beslut inom den demokratiska sfären. Men denna rätt är ständigt villkorad inom TTIP med begrepp som ”vetenskaplig grund” och olika tilläggsvillkor.

Låt oss nu titta på vilken ”vetenskaplig grund” EFSA (EU:s livsmedelsverk) och FDI (USA:s livsmedelsverk) använder sig av. Vi tar bisfenol som ett exempel där dessa myndigheter säger att bisfenol inte är ett hormonstörande ämne och har inga så kallade icke monotona dos-responsmekanismer. Det betyder förenklat att i många fall så ökar ett ämnes skadlighet vid ökande doser. Men här har vi ämnen som får ökad skadlighet i lika hög grad vid minskande och låga doser. När det gäller hormonstörande ämnen är skadlighetens faktorer mycket komplexa. Denna komplexitet har gjort att både EFSA och FDI har kunnat säga att bisfenol inte är skadligt eller hormonstörande som baseras på tre mycket välgjorda studier, finansierade av näringslivet. Problemet är här att man baserar sig på OECD:s godkända protokoll för att stävja fusk med experiment och bestämmelser för redovisning av resultat, statistik mm. Detta är idag en gammal metod för hur vetenskapliga resultat ska bedömas, åtminstone vad gäller ämnen med en mer komplex farlighet som bisfenol.

Det gör att i fallet med bisfenol så grundar man sig på tre studier framtagna i enlighet med OECD:s protokoll medan uppemot 800 andra ve-

tenskapliga studier visar att bisfenol är hormonstörande. Myndigheterna kan då peka på att några av dessa 800 studier kan ha vissa avvikelser så att de inte överensstämmer med OECD:s krav vilket tre företagsfinansierade studier gör. ”Vetenskaplig grund” låter ju sunt - men när man skriver in det i handelsavtal så menar man vetenskapliga studier enligt OECD:s protokoll och vetenskapen förflyttas 20-30 år tillbaka i tiden, medan ny forskning förkastas.

Nu används modern forskning ofta i såväl Sverige som EU och man kallar det för ”vetenskaplig vikt”; dvs. har man 800 moderna forskarstudier men där många har något fel då kan man väga samman de totala resultaten och väga in dem i de politiska besluten. Så med TTIP-avtalet kommer även den vetenskapliga bedömning av till exempel kemikalier mm att kastas 20 - 30 år tillbaka och vara referensram för vilka kemikalier som kan godkännas med TTIP:s bestämmelser

Transparens ändrar inte TTIP

Det har varit mycket debatt kring de hemliga ISDS-domstolarna. Socialdemokraterna i Europa hävdar att de går att reformera, att vi kan göra ISDS-domstolarna öppna och transparenta, tillåta tredje-parts-inlagor dit t.ex. Naturskyddsföreningen ska kunna skicka ett brev. Detta innebär förbättringar men det löser inte grundproblemen. I en rättsstat ska alla kunna var lika inför lagen.

ISDS-domstolarna är bara till för företagen. Miljörelser och folkrörelser kan inte använda dem. Ett av argumenten för ISDS-domstolar är att man inte kan lita på nationella domstolar och företagen måste få skydd för sina investeringar, så att de inte blir konfiskerade. Man kan tycka att det även skulle gå att stämma företag som till exempel inte följer miljöregler - men nej, så är det inte.

Detta gäller även intellektuella produkter och egendom som t.ex. patenträtter. Och om någon tycker att nationella bestämmelser om patenträtter skulle hota deras patent så kan de stämma staten i fråga.

Ett exempel: Philip Morris i Australien

Ett exempel på detta är Philip Morris stämning av australiska staten, för att företaget tvingas ha neutrala omslag på cigarettpaketet. PM anser att man konfiskerat deras rätt att ha sitt varumärke på cigarettpaketet. De har redan förlorat på alla nivåer i australiska domstolar, även i högsta domstolen. Då använde de sig av ett handelsavtal med Hongkong för att kunna stämma Australien. Förmodligen vet PM att de kommer att förlora striden som redan kostat Australiens skattebetalare 140 miljoner. När det nya regelverket infördes minskades försäljning med 11 procent. Nya Zeeland, Storbritannien och Irland ville införa samma regelverk, men väntar på utfallet av den australiska domstolsprocessen. Därmed lyckas PM försena införandet av det australiska regelverket för andra länder. Det är detta som PM ser som vinsten. Även om de förlorar striden i Australien så har de lyckats försena begränsningar av cigarettförsäljning i andra länder.

ISDS - Tvistelösningsmekanismen

Idag ser vi hur riskkapitalism övergår i trygghetskapitalism. Man tar inte risker längre. TTIP och ISDS mekanismen gör att företagens framtida vinster är säkrade redan idag. Efter andra världskriget var det många länder som var oroliga för risker i handels och investeringsklimatet och då införde man ISDS tvistelösnings mekanismen. Då fanns det risker att investera t.ex. en risk med att ett land skulle kunna bli en diktatur. Idag ser jag inte att man skulle gå i krig med USA; ISDS har förvandlats till standard i handelsavtal och det är naturligt för många jurister.

Det finns i dagsläget ca 600 kända fall av ISDS-liknande processer, det totala antalet är okänt, och många processer har gått till förlikning. Vad vi ser är att USA har förlorat noll gånger och 40% av rättstvisterna har väckts mot länder i tredje världen.

ISDS är bra för storföretagen

ISDS är till för de stora företagen. TTIP-förespråkarna säger att TTIP även är till för små och medelstora företag. Men det finns mycket få små och medelstora företag som kommer att kunna betala rättegångskostnaderna i ISDS-domstolarna. Kostnaden för att väcka en fråga är inledningsvis 10 miljoner och parterna betalar sina egna kostnader, oavsett vem som vinner tvisten.

Philip Morris utnyttjade ett handelsavtal med Hongkong för att stämma den australiska staten men man kunde lika gärna agerat från USA. Vad ISDS gör är att man kan utnyttja olika länder och agera utifrån dem och välja de handelsavtal som passar bäst. Ett annat exempel är Long Pinne, ett företag från Canada som utvinner fossila bränslen genom fracking. De kanadensiska myndigheterna sa nej till utvinning men företaget kunde då utnyttja sitt dotterbolag i USA och stämma Kanada från USA för

brott mot handeln mellan länderna. Man är rädd för att detta ska sättas i system där de stora bolagen registrerar sig i olika länder bara för att kunna utnyttja bestämmelser i olika handelsavtal.

USA bedriver ett arbete för att få frihandelsavtal med de latinamerikanska länderna. USA har en maktposition och kan få igenom mycket av sina önskemål och regelverk. Det handlar mycket om certifiering av frö.

USA och Europa står för uppemot 50% av världshandeln. Går TTIP-avtalet igenom så får USA en stor makt mot enskilda länder och kan sätta standarder.

Tidigare har man sänkt tullar, så att de nu är så låga att det är svårt att sänka dem ytterligare. Nu är det istället investeringsskydd som gäller.

TTIP griper in i alla sektorer och även i framtiden

En nyhet inom handelsavtalet är att TTIP ska omfatta alla sektorer. Man måste redan nu flagga för sektorer som man anser inte ska omfattas av TTIP. Vid tidigare handelsavtal har man kommit överens om innan, vilka områden som ska ingå i ett handelsavtal. Med TTIP finns en risk att nya branscher som inte finns idag men som kan bli stora i framtiden automatiskt kommer att ingå i TTIP. Kanske mobiltelefoner kommer att ersättas av små chip i öronen - då omfattas det automatiskt av TTIP:s regelverk.

TTIP handlar inte bara om ISDS och det regulatoriska rådet. TTIP är helt enkelt till för de stora multinationella företagen. Om man tittar på frågan utifrån vilka som bedriver mest omfattande lobbyverksamhet och de som lagt absolut mest pengar på TTIP så är det jordbruk- och kemikaliesektorerna. Från USA:s sida är det dessa sektorer som har mest att vinna på TTIP och som har stått för mer än 50% av pengarna till lobbyister.

GMO kan bli vanligt även i Europa

Vad är det man har att erbjuda vad gäller jordbruk och kemikalier? Jordbrukssektorn använder uppemot 80% genmodifierade grödor och dålig djurhållning. Om vi accepterar deras standard så måste vi också ha "farming factories" i Sverige. Våra kycklingbönder kommer inte att kunna konkurrera mot de billiga amerikanska kycklingarna. Kanske har kycklingindustrin kommit något på spåren och börjat förstå att de kommer att slås ut ganska omgående.

Ett annat exempel är Arla som vill tillåta genmodifierat foder i tron att förbudet mot genmodifierat foder är ett handelshinder då GMO-foder är billigare och vi annars inte kan fortsätta konkurrera med amerikanerna och deras billiga produktion. Därför vill de anamma detta produktions sättet. Redan nu ser man att vissa sektorer börjar ställa om och inte innehåller handelshinder.

Byter hatt med varandra

De här 600 kända ISDS fallen har handhåfts av 15 advokater och jurister som byter hatt mellan sig ibland. I dessa förhandlingar får båda parter välja en representant och sedan går man till en advokatfirma som agerar domare och där utspelar sig det här "spelet" i ett slutet rum. Inte nog med att allmänheten inte har insyn; det är dessa femton personer som har haft hand om de flesta fallen, så det är en liten kärna av folk som arbetar med dessa tvister. Här i Sverige har vi handelskammaren som är kända för att lösa tvister med andra länder. Våra svenska jurister säger att här i Sverige kan vi lösa tvister och exportera vår kunskap. Om det blir fler ISDS-fall så är det bra för "våra" jurister.

Jag är en aktivist och vi har startat nätverket stoppa TTIP med hemsidan www.stoppattip.se

TTIP ur ett demokrati och arbetarrörelse perspektiv

Jag är riksdagsledamot för vänsterpartiet och är även en ofrivillig ledamot i EU-nämnden. Jag tycker att EU-nämnden innebär bara en massa onödigt byråkrati, men den medför också en maktförskjutning från den svenska staten och medborgarna till Bryssel. Det finns även bra saker med att sitta i EU-nämnden, men jag är rädd för vad kommande generationer ska tycka om dagens naiva politiker och om vad de har gjort, som har förskjutit makten från Sverige till Bryssel. Det gäller det mesta, som till exempel det man köper på marknaden, till exempel Coca-Cola, mjölkpaketet med mera. Alla detaljer kommer till EU-nämnden och de har tidigare lyfts på olika rådsmöten och kommissionens möten. Det är på rådsmötena och i kommissionen som besluten fattas. En majoritet i EU-parlamentet röstar oftast igenom EU-förslagen och därigenom kan ganska drastiska förändringar genomföras.

TTIP beskrivs som ett frihandelsavtal men som jag beskrev det på facebook så är det här egentligen ett ”kapitalistiskt avtal”, eftersom att vi redan har frihandel. Vi är inte motståndare till frihandelsavtal utan till de mekanismer som förskjuter makten från medborgarna till företagen och investerare. För detta handlar om ett investeringsavtal inte frihandel.

Fokus på arbetsrätten

Jag kommer att fokusera på arbetsrätten och den offentliga sektorn, vilka är vänsterpartiets hjärtefrågor. Inte bara vad gäller frågan om ”vinster i välfärden”, utan också om en mycket större dimension; demokratidimensionen.

De här frågorna handlar inte bara om anpassningar. Det finns vissa internationella konventioner som USA inte har ratificerat, till exempel ILO-konventionen, artikel 87, vilken innehåller ”organisationsrätten för

fackliga organisation”.

Detta är A och O för arbetarrörelsen. Vi vet vad det kommer att kosta, att förlora så mycket av det som vi med blod, svett och tårar skapat, genom arbetarrörelsens kamp. Det vet jag som socialist och marxist, men även eftersom jag har levt i både i Iran och Turkiet, innan jag kom hit för 22 år sedan. Jag vet vad rättigheter för fackliga organisationer betyder för tusentals arbetare, som till exempel rätten till betald semester. Bussförarnas ledare i Teheran sitter i fängelse för att bussförarna vill ha mötesfrihet.

Jag anser att det inte borde finnas några hinder för arbetarrörelsen att kräva sina rättigheter, enligt landets egna lagar och överenskommelser, men med TTIP, så kan detta ständigt komma att överprövas av privata företag och investerare.

Den viktiga offentliga sektorn

I Sverige råder offentlighetsprincipen, men med ISDS-mekanismen kommer det att bara bli avlönade privata jurister som fattar besluten. De avgör vad som är ”vetenskapligt relevant” och om så kallade ”rättighetsaspekter”. ISDS medför att det blir de betalda juristerna och vetenskapliga råden som kan fatta beslut, som att stämma den svenska staten.

Vänsterpartiet har i riksdagen framfört frågor om Vattenfalls agerande i Tyskland, dels ur klimatsynpunkt, men även vad gäller offentlighetsprincipen.

Angående frågan om vinster, så har BBC visat att när det gäller privatägda skolor i Storbritannien, så ger ISDS, möjlighet för bolag att stämma brittiska staten eller kommuner vid återkommunalisering. Därför vill jag peka på de stora riskerna med ISDS och den kommunala självständigheten i Sverige.

Till oss som är riksdagsledamöter säger man att vi ska inte lägga oss i

den kommunala självständigheten här i Sverige. Men nu ska alltså de stora privata företagen få denna rätt, att med sina betalda jurister få rätt att stämma kommuner och landsting, om driften av vård och skola.

Vi som arbetar för kvinnornas rättigheter till heltid, sex timmars arbetsdag och rätt till vård och omsorg, oroas av att om privata bolag ska få styra, så kommer situationen inom vård och omsorg att bli ännu sämre än vad den är idag. Även landstingen deltar redan idag med att flytta ut verksamheter som till exempel inköp av system och utrustning, som producerats billigare under undermåliga förhållanden i fattigare länder.

Angående beslutsfattare

Varje månad kommer tusentals mejl till beslutsfattare från lobbyister. Det kommer inte så många mejl från arbetarrörelsen och folkrörelser som kan förklara vad som till exempel hotar arbetsrätten. Många riksdagsledamöter är inte tillräckligt insatta i TTIP-avtalet. Säkert är många av er här mer insatta än många riksdagsledamöter. Därför finns det all anledning att göra dem mer upplysta och ställa dem till svars.

Dessvärre är regeringen, som förhandlar om TTIP-avtalet, mer näringslivets vänner än fackföreningsrörelsens vänner. Motståndarna till TTIP är väldigt ensamma i riksdagen.

Det är inte så att välståndet kommer att öka med TTIP. Det har visat sig av många liknande handelsavtal, att välståndet inte ökar vid denna typ av frihandel. Dessutom måste man betona att det är lagstiftningen, som de privata aktörerna vill luckra upp, för att det ska passa deras intressen. Detta gäller speciellt vad gäller rätten att investera och etablera sig inom offentlig sektor.

Den svenska offentliga sektorn har länge betraktats som mycket attraktiv av företag inom hela Europa. Samtidigt har opinionsundersökning visat att stora grupper av medborgare i andra europeiska länder förvånas över att svenska skattebetalare ska betala till kapitalister i andra länder. Vi

betalar dessa företag som flyttar ut sina huvudkontor till skatteparadis, som till exempel kanalön Jersey.

Min rädsla är nu att med ett så gigantiskt handelsavtal; hur ska demokratin se ut, vem har rösträtt, vem har rätt att tala, vem bestämmer i domstolarna. Det är dessa frågor som jag tänker på och inte bara på alla små detaljer, som man kan drunkna i. Det gäller de stora gigantiska demokratifrågorna. Här ser vi ett omfattande avtal som innebär inskränkningar i demokratin, förskjutningar i demokratin, utplundring av vård och omsorg och utarmning av arbetsrätt.

Sverige ut ur EU

Vi anklagas ofta för att vara emot allt. Men vad är vi då för? Jo vi är för demokrati och allt som bygger på folkets och arbetarrörelsen makt. Tyvärr är arbetarrörelsen inte enig och har inte intagit en så progressiv inställning vad gäller TTIP.

Behöver vi ett EU för att kunna överleva? Jag tror inte det. Jag tror inte det finns några ”vetenskapliga bevis” för det, eller att Sverige skulle få det mycket sämre utanför EU. Vi har ju vårt grannland Norge som ett exempel. Norge har klarat sig mycket bättre än Sverige och där har vi ju uppemot 45 000 ungdomar som arbetar. Sköterskor och lärare åker från Sverige för att arbeta i Norge, på grund av deras höga löner. Har Norge klarat sig, så borde vi också kunna klara oss utanför EU.

Därför är jag för att man ska väcka frågan om en folkomröstning. Ta inspiration från den brittiska högern och deras tal om folkomröstning. Här bör vänstern, arbetarrörelsen och ungdomen kunna ta ett initiativ. Jag tror på en kampanj och på den politiska inriktningen som ser till att makten ska komma tillbaka till det svenska folket och inte överlämnas till Bryssel.

TTIP och fackföreningsrörelsen

EUs grundläggande karaktär

EU:s fundament är de fyra friheterna (kapital, varor, tjänster, människor) och principen om ”icke snedvriden konkurrens”. Detta har lett till en omfattande avreglering och privatisering av offentlig sektor. Nyligen har EU kommissionens Stoibergrupp i nyliberal iver föreslagit borttagande av som det heter administrativa bördor och ytterligare regelförenkling.

Avregleringen omfattar också arbetsrätten, vilket Laval och ett antal andra domar i EU-domstolen är konkreta exempel på (svenska kollektivavtal är enligt EU-domstolen diskriminerande och ett otillåtet hinder för den fria rörligheten av tjänster) – Viking (etableringsfrihet och utflaggning är OK för att sänka lönekostnader) – Ruffert (tysk delstat kan inte kräva att tillfälligt utländskt byggföretag måste följa lokalt kollektivavtal –Luxemburg (EU-domstolen säger att krav på tjänsteutövare ej får gå utöver vad som sägs i utstationeringsdirektivet).

EU söker också stärka sin internationella konkurrenskraft genom ekonomisk och geografisk expansion genom s.k. associationsavtal (t.ex. med Tunisien, Egypten, Algeriet, Israel, Ukraina etc.)

EU är i grunden ett transatlantiskt projekt och med TTIP fullbordas det transatlantiska maktprojektet för att uppnå global ekonomisk dominans.

Facket i EU

Fackföreningsrörelsen deltar på EU-nivån i den s.k. sociala dialogen mellan Europafacket, EU och EU-arbetsgivarna. Europafacket finansieras till stor del av EU, och har ett materiellt intresse av att vara ”EU-vän-

ligt”. Europafacket argumenterar för ett socialt protokoll som skall överordnas de fyra friheterna, vilket dock är en illusion eftersom det skulle ta död på Lissabonfördragets nyliberala karaktär.

TTIP:s bakgrund

TTIP lanserades efter initiativ av Obama av EU-kommissionen i juni 2013. Den ledande handelsexperten Linda Kaucher skriver i en artikel i Chartist refererad i New Statement 2 dec 2013: ”Medan EU på ytan är en bastion för skydd och rättigheter är dess dolda agenda mörk och dunkel. EUs roll är att permanent etablera eller fixa en företagsdriven nyliberalism, inom EU och internationellt via handelsöverenskommelser. Varje återförsäkring av demokrati inom EUs struktur eller medlemsstaterna hindras av legalt bindande internationella handelsavtal” Kaucher säger också att ”agendan drivs och kontrolleras effektivt av transnationella företag, särskilt transnationella finansiella tjänsteföretag”.

Blir TTIP verklighet kommer det att fungera som en transatlantisk brygga. T.ex. har Storbritanniens hälso- och sjukvårdslag redan anpassats till amerikanska förhållanden vilket ”effektivt påtvingar konkurrensutsatt upphandling och således privatisering och liberalisering, dvs öppna upp för transnationella anbudsgivare” som amerikanska vårdföretag, vilket leder till en vinstdriven privatiserad hälso- och sjukvårdsmarknad.

Dessutom är TTIP ett allomfattande (comprehensive) handels- och investeringsavtal för tvistlösning, vilket betyder att ett storföretag kan stämma en stat för utebliven vinst eller annat som påverkat storföretaget negativt, vilket i princip gör folkvalda parlament överflödiga.

Vad säger LO, TCO och Saco?

- Artikel av Susanne Lindberg-Elmgren LO, Thomas Janson TCO och Åsa Ehinger Berling i Dagens Arena 30 mars 2014.

- För tidigt att avfärda frihandelsavtalet – bättre att påverka förhandlingarna
- Få till stånd ett så bra avtal som möjligt. Styrelserna har antagit ett gemensamt dokument som uttrycker att ”vi i grunden är positiva till närmare relationer, ökad handel och ökade investeringar mellan EU och USA”
- Dock får förhandlingarna :
 - Inte leda till negativa effekter för arbetstagarna
 - ILOs konventioner skall efterlevas på ett effektivt sätt och regler om skydd för arbetstagare ska inte kunna anses vara handelshinder
 - Tvistlösningsmekanismen bör/ska inte ingå i TTIP. Men om ett sådant system trots allt etableras, är det ett absolut krav att det blir rättssäkert och öppet och inte inskränker staters demokratiska beslutsfattande eller inskränker partsautonomin och de fackliga rättigheterna.

- *LO/TCO/Saco-förslag 20 mars 2015-05-20 (fackligt.eu)*

På inbjudan av EUs chefsförhandlare Ignacio Garcia Bercero har LO, TCO och Saco skickat fyra konkreta förslag på formuleringar i TTIP-avtalet, som sägs säkerställa grundläggande fackliga rättigheter, arbetarskydd och de svenska kollektivavtalens arbetsrättsliga ställning. Förslagen refererar till artiklar i CETA-avtalet mellan EU och Kanada.

”Visar på en konstruktiv hållning”, säger Göran Arrius, Saco. TCOs Samuel Engblom välkomnar ”ett frihandelsavtal mellan EU och USA som bra för svenska företag och deras anställda” (men säger inget om anställda i offentlig sektor) samtidigt ”som grundläggande rättigheter och regler till skydd för arbetstagare värnas, vilket är en förutsättning för en schysst konkurrens”. ”Det får inte råda någon tvekan om att arbetstagarnas rättigheter aldrig får ses som ett handelshinder”, säger Susanne Lindberg Elmgren LO.

Förslagen från LO, TCO och Saco är:

1. Skydd för grundläggande rättigheter, inklusive fackföreningsrättigheter:
”Detta avtal begränsar inte utövandet av grundläggande rättigheter som är erkända i USA och EUs medlemsländer. Inte heller begränsar det rätten att förhandla, sluta och genomdriva kollektivavtal och vidta industriella aktioner i enlighet med nationella lagar och praktiker”.
2. Säkerställa rätten för enskilda länder att upprätthålla en hög ambitionsnivå för arbetstagares skydd:
”Ingenting i det här avtalet skall förhindra (”construed to prevent”) en part från att anta eller upprätthålla nationella åtgärder som syftar till arbetarskydd. Nationella åtgärder som syftar till att skydda arbetstagares intressen kan inte betraktas som hinder för handel eller som en begränsning av marknadstillgång”.
3. Respekt för ILOs konventioner nationella arbetsrättsliga system:
”Erkänner varje parts rätt att fullfölja skyldigheterna i detta kapitel (Handel och arbete) i enlighet med nationell lagstiftning och praktik vad avser de sociala parternas roll i reglering, uppföljning och genomdrivandet av arbetsstandarder”.
4. LO/TCO/Saco hänvisar till artikel 3 i CETA-avtalets kapitel om Handel och arbete som hänvisar till ILO-standard för vad som kan vara lägsta nivå för arbetstagares rättigheter.

EPSUs uttalande om TTIP 27 mars 2015

EPSU:s uttalande är en reaktion på ett gemensamt uttalande av USA-ambassadören Froman och den ansvarige EU-kommissionären Cecilia Malmström den 20 mars, som bl. a. säger att ”ingenting hindrar regeringar på olika nivåer från att förse eller understödja tjänster inom området som vatten, utbildning, hälsa och social service” samt att ”definiera en lämplig balans mellan offentlig och privat service är upp till varje regerings grannliga handlingsfrihet”.

EPSU svarar i ett uttalande 27 mars att ingenstans i TTIP och TISA-avtalen utesluts offentliga tjänster från avtalen, och ingenstans i uttalandet säger förhandlarna att den allmänna sektorn inte skall drabbas negativt av avtalen. EPSU kräver att offentliga tjänster som vatten, avfall, utbildning, hälsovård och sociala tjänster skall uteslutas från avtalen.

Nordiska transportarbetarfederations kongress uttalande i Malmö 22-23 maj 2015

Uttalandet konstaterar att fackliga och sociala rättigheter betraktas som handelshinder dvs ”nationella lagar och regleringar som är skapade för att skydda fackliga och sociala rättigheter, rätten att teckna och vidmakthålla nationella kollektivavtal, konsumenträttigheter, folkhälsa, livsmedelssäkerhet, miljö och klimat och en rad andra väsentliga värderingar i vårt samhälle” Uttalandet konstaterar att ett TTIP-avtal kan bli ett omfattande avregleringsavtal, där rättigheter som fackförenings-, arbetarrörelsen och andra medborgerliga rörelser har kämpat för i årtionden avskaffas genom ett bindande avtal mellan EU och USA”.

Kongressuttalandet kräver total öppenhet i TTIP-förhandlingarna, att inget investeringskydd skall skrivas in samt att TTIP inte leder till avreglering av arbetsrätt och social rättigheter. ”Lagstiftning skall styras av demokratiska processer i EU och medlemsstaterna”.

Resolution från Internationella transportarbetarnas federation från dess 43 kongress i Sofia 10-16 augusti 2014.

ITF:s resolution konstaterar att syftet med TTIP är ”full liberalisering av handeln mellan EU och USA”. ITF noterar att EU-kommissionens ambitioner att skapa nya jobb och tillväxt är blygsamma. ITF säger att tvistlösningsmekanismen måste uteslutas samt att ”en överenskommelse måste innefatta ett legalt erkännande av ILO grundläggande arbetsstandarder och EUs minimistandarder för sociala och arbetares rättigheter för att undvika social dumping”. Uttalandet kräver också att USA skall

ratificera ILOs grundläggande standarder. ”Europeisk och nationell lag och regleringar som innehåller artiklar om social säkerhet, kollektivavtal, arbetstid, anställningsförhållanden, hälsa, informations- och rådgivningsrättigheter skall inte betraktas som handelshinder och skall inte utmanas av TTIP”.

ITF uttalandet kräver också full öppenhet och säger också att TTIP inte skall kunna påtvinga en liberalisering av offentlig upphandling.

IUF, UITA IUL ”Handelsavtalen som hotar demokratin” april 2014

Internationella unionen för livsmedels-, njutningsmedels- och lantarbetsförbund samt förbund inom hotell och restaurangbranschen har i april 2014 producerat en grundlig 25-sidig broschyr om ”Handelsavtalen som hotar demokratin”, och då avses TTIP, TPP och TISA.

IULs världskongress 2002 antog en motion för att ”kraftfullt motarbeta WTOs så kallade Doharundas utvidgade agenda och bekämpa det ökande antalet bilaterala handels- och investeringsavtal som används som täckmantel för att ge företagen större makt på bekostnad av demokratin och rättigheterna för arbetstagare och deras fackförbund” skriver generalsekreteraren Ron Oswald i förordet. Oswald påminner om att det var organiserat motstånd som satte stopp för det multilaterala avtalet MAI och folkligt motstånd som satte stopp för FTAA, som var ett försök att utvidga det Nordamerikansk frihandelsavtalet NAFTA till hela Latinamerika.

Broschyren refererar även till det Stillahavsländernas frihandelsavtal TPP som kommit längre än TTIP, och tjänstehandelsavtalet TISA, som är en accelererad liberalisering av tjänstehandeln.

Bilaterala och regionala handels- och frihandelsavtal har vuxit upp som svampar ur jorden sedan det Nordamerikanska frihandelsavtalet NAFTA 1994 (3 200). Över 90 procent av dem innehåller den s. k. tvistlösningsmekanismen om hur tvister mellan stat och investerare skall

biläggas i hemliga domstolar. EU har tecknat över 1 400 bilaterala investeringsavtal bl.a. med nio medlemsstater i USA.

Broschyren påpekar att genom breda definitioner hämtade från NAFTA-avtalet av begreppen investering (utöver aktieinvestering t.ex. statsobligationer, terminer, optioner och andra spekulationsverktyg, immaterialrätt, patent- och upphovsrätter, licenser, franchising, godkännande och tillstånd) och expropriering (varje statlig åtgärd eller politik som kan påverka vinsten) har fler ”rättigheter” givits till investerare. Ett antal rättsfall exemplifieras.

Broschyren konstaterar att handelsrätt går före människorätt och att inget investeringsavtal innehåller mekanismer med vars hjälp företagens ansvar mot samhället effektivt kan genomdrivas.

Broschyren slutsats är att ”istället för att sträva efter undantag och bättre skrivningar måste målet vara att stoppa avtalen genom att göra dem till en viktig inrikespolitisk fråga och belysa deras konsekvenser i respektive land”.

IUE, UITA IUL styrelse Geneve 15-16 maj 2014

Styrelsen uppmanar till konfrontation om de globala handels- och investeringsavtalen, som hotar demokratin. Den skriver att ”de utifrån läckta dokumenten och vad vi redan vet om de förödande konsekvenserna av WTO och de regionala och bilaterala avtalen måste fackföreningsrörelsen nu på allvar ta upp kampen mot de båda fördragen och ge den hög prioritet”.

På frågan om vad som är nästa steg ”fördoomer IUL det politiska projekt som förkroppsligas av Stillahavsländernas frihandelsprogram TPP och det transatlantiska partnerskapet för handel och investeringar TTIP. Det är ett kupp försök från storföretagens sida som kommer att få fruktansvärda konsekvenser för arbetstagare och medborgare”.

Styrelsen uppmanar därför medlemsförbunden att:

- **organisera** tillsammans med frivilligorganisationer, sociala rörelser och opinionsbildande grupper för att stoppa förhandlingarna om TPP- och TTIP-avtalen.
- **kämpa** för att riva upp de privilegier för transnationella investerare som idag kodifieras i handels- och investeringsavtalens finmaskiga nät.
- **vinna** demokratiskt och politiskt offentligt rum för stärkande av kampen för tillämpbara rättigheter för arbetstagare, levnadslön och hållbara försörjningsmöjligheter, offentlig service av hög kvalitet och de verktyg som behövs för att återuppbygga livsmedelsproduktionen på ett sätt som hushållar med jordens resurser och säkrar rätten till mat. Bindande mekanismer måste inrättas där handelsavtal underordnas internationell människorätt.

ILO Geneve 6 juni 2015 ”Till försvar av ILOs konventioner och fackföreningsrörelsens oberoende

Varje år genomförs årliga ILO-möten i Geneve. Inför årets möte har de globala arbetsgivarna utmanat hela det 60-åriga samarbetet mellan arbetsgivare, fackföreningar och regeringar genom att ifrågasätta att strejkrätten följer av ILO-konvention 87 om fri föreningsrätt. En extra trepartssammansatt Arbetsgrupp presenterade i februari ett gemensamt uttalande där rätten till ”collective action” likställs mellan arbetstagare och arbetsgivare för första gången någonsin, och där regeringspartnern förklarar att strejkrätten visserligen är knuten till den fria föreningsrätten, men att den inte är absolut, utan utrymmet för strejkrätten regleras från nationell nivå.

Problemet med detta är att den internationella fackföreningsrörelsen ITUC och ETUC verkar dagtunga med strejkrätten. I många länder har fackföreningsrörelsen tillkämpat sig strejkrätten med hänvisning till ILO 87. Om arbetsgruppens förslag vinner gehör försvinner länken till ILO, och fackliga rättigheter och skyddsåtgärder lämnas till nationellt

godtycke, vilket också innebär att kampen mot TTIP- och TTP- avtalen försvagas. Det globala kapitalet vinner allt.

EU, Ryssland och TTIP

Det centrala budskapet i EPP-gruppens tankesmedjas (Wilfried Martens Center for European Studies) rapport ”Väst pånyttfödelse” är att EU och NATO måste ”inse och acceptera verkligheten av en substantiell konflikt med Ryssland” och att detta medför att EU ”som en organisation måste bli ekonomiskt starkare, strömlinjeform sin beslutsstruktur och förbättra sin säkerhets- och försvarspolitik samtidigt som länken till NATO intensifieras”.

Detta betyder att EPP-gruppen uppmanas driva en politik för utökad integration på bekostnad av de europeiska nationella demokratierna och ännu större vinster för det militär-industriella komplexet.

Det nu förhandlade TTIP-avtalet faller in i detta mönster. Rapporten talar om de ”transatlantiska relationerna förblir grunden för den globala liberala ordningen. De måste förstärkas och sättas på en mera strategisk grund. Detta inbegriper mycket mera beslutsamhet från båda sidor att göra det Transatlantiska handels och investeringsavtalet (TTIP) till en framgång. Men det betyder också en bättre fördelning av bördorna som att Europa tar på sig mera ansvar för säkerhet och strategi”. Detta är också ett synsätt som framförs av den inflytelserike amerikanske journalisten Thomas Friedman när han i Dagens Nyheter 11 maj skriver om TTIP-avtalet och motsvarande avtal för Stilla Havsregionen: ”Det har aldrig varit lika viktigt som nu för den koalition av marknadsdemokratier och stater på väg mot demokrati – som är kärnan i Ordningens värld - att samla och upprätta de bästa reglerna för global integration på 2000-talet, med normer för handel, arbetsmarknad och miljö”.

TTIP handlar alltså inte bara om att ta bort investerings- och handelsbarriärer, men har också en strategisk geopolitisk betydelse för att ringa in och balkanisera Ryssland. Man kan således ifrågasätta trovärdigheten

i den av svenska regeringen deklarerade alliansfria politiken i ett EU som sägs skall ta på sig allt större ansvar för ”säkerhet och strategi”. Med värdlandsavtalet med NATO, som nu behandlas av regeringen, blir Sverige de facto en del i EUs och NATOs krigshets gentemot Ryssland.

FN-tjänsteman fördömer TTIP och TPP

FNs specielle rapportör för gynnande av en demokratisk och jämlik internationell ordning Alfred De Zayas säger till The Guardian 4 maj att själva grundmotivet för TTIP och TPP-avtalen är ”försök att undgå juridik och lagstiftning från nationella domstolar, som är transparenta, ansvarsutkrävande och vars utfall kan överklagas”. Till Reuter 23 april säger han att handelsavtalen hotar mänskliga rättigheter och han ”är besvrad över hemlighetsmakeriet som omger förhandlingarna om nya handelsavtal, vilka har uteslutit nyckelaktörer från processen inklusive fackföreningar, miljöskyddsgrupper, matsäkerhetsrörelser och hälsoexperter”

David Korten skrev i Yes magazine 15 april om TPP att det innehöll ”en handelsregel som gör det olagligt att gynna lokal industri” och hänvisade till läckta uppgifter från TPPs investeringskapitel. I kapitlet står:

- Det är förbjudet att gynna lokalt ägande...
- För att stoppa förorening måste företag få betalt... (dvs företagen har rätt att förorena)
- Tre företagsadvokater skall avgöra tvister i hemliga domstolar...
- Spekulativt kapital skall förbli fritt från statlig reglering...
- Företagens intressen går före nationella intressen...
- Regeringar förbjuds kräva att en utländsk investerare på inget sätt skall vara skyldig att tjäna värdlandets medborgare eller nationella intressen.

Det är allmänt känt att president Obama är en hängiven pådrivare för TTIP- och TPP-avtalen. Betecknade är att han den 8 maj valde storföretaget Nike för att hjälpa det internationella kapitalet att slå ett slag för de

båda avtalen. I USA har han ett starkt stöd från republikanerna i kongressen, medan de flesta demokrater är emot TTIP-avtalet. Många säger därför att Obama är demokrat, men bara i retoriken.

Slutsats

För att fackföreningsrörelsen skall kunna försvara och stärka sitt oberoende gentemot kapitalet samt tillvarata sina medlemmars fackliga, ekonomiska, sociala och demokratiska rättigheter krävs att TTIP-avtalet avvisas fullt ut.

Text: (Något förkortad och publicerad 16 juli 2015 i Proletären)

Johan Wiman, journalist på Proletären

Den finansiella kartan ritas om

Global maktkamp bakom TTIP

Genom det transatlantiska handels- och investeringsavtalet TTIP hoppas USA och EU kunna slå sina påsar ihop och lyckas bevara sin gamla maktställning i världen. Samtidigt är Obamaadministrationen i full färd med att även förhandla fram ett handelsavtal, TTP, med elva andra stater runt Stilla havet, såsom Japan, Sydkorea och Taiwan.

BRICS-länderna med Kina i spetsen är i full färd med att rita om världens ekonomiska och finansiella karta. Motsättningarna skärps och den amerikanska världsordningen utmanas.

Det finns all anledning att ta det uppskruvade tonläget mot Putin och Ryssland på allvar. Krigsrisken ökar. De infekterade motsättningarna underblåses av politiker, militärer och media för att bereda vägen för ett svenskt Nato-medlemskap.

Putin gör inte som västvärlden säger. Hans land har både kärnvapen och lukrativa naturtillgångar. Men trots den hårda retoriken är det uppenbart att USA inte ser just Ryssland som något avgörande ekonomiskt hot mot den västerländska civilisationen.

Den amerikanska världsbilden finns tydligt formulerad i Nationella underrättelserådet, NIC:s, rapport Global Trends 2030 – Alternative Worlds som släpptes för något år sedan. Som officiellt dokument är det rimligt att anta att den är väl förankrad i USA:s statsapparat.

Rapportens underförstådda slutsats är att Kina och Indiens uppgång utgör den geopolitiska utmaningen i vår tid. USA och västvärlden tappar i relativt inflytande. Ryssland är och förblir däremot en svag spelare på den globala arenan.

NIC utgår från ett maktindex baserat på indikatorer som BNP, teknik-utveckling befolkningsstorlek och militärutgifter. Givet dessa passerar Kina EU inom något år och USA inom loppet av två decennier. Folkrika Indien hinner ikapp USA före 2050.

Enligt samma index kan OECD-länderna känna sig akterseglade mot resten av världen redan idag. Kurvorna pekar åt samma håll, om än inte lika dramatiskt, ifall faktorer som utbildning, hälsa och politisk stabilitet räknas in i NIC:s maktindex.

Tillväxtekonomiernas uppgång är i hög grad driven av västerländska företag vilka tjänar stora pengar på kinesiska och indiska arbetare. Vinsterna hamnar hos ägarna i USA och Europa där dollarmiljardärerna bara blir fler och fler. Utvecklingen mynnar ut i en geopolitisk paradox. Den ökande ekonomiska aktiviteten medför på sikt även ökade intäkter och resurser för den kinesiska och indiska staten. Kina sitter idag på en tredjedel av världens valutaserv. Pengar som kan användas till investeringar, infrastruktur och upprustning av försvaret.

Vid sidan av och sammanflätad med de utländska storbolagen finns det också en betydande nationell kapitalism i tillväxtekonomierna. Det gäller särskilt i Kina. De inhemska företagen kan vara såväl privata som statliga. Några av dem räknas redan till de mäktigaste i världen.

Så toppar i dagsläget fyra kinesiska affärsbanker tidskriften Forbes lista över världens 2000 största företag. Fem kinesiska och fem amerikanska bolag slåss om topp 10. Forbes har vägt samman och jämfört företagens intäkter, profiler, tillgångar och marknadsvärde.

Två tredjedelar av de 100 största företagen hör hemma USA, EU eller Japan. En femtedel i något av BRICS-länderna. Vändningen mot Asien blir dock tydligare om samtliga 2000 företag tas med i jämförelsen. Kina har totalt 232 företag på listan, Ryssland endast 27.

Kapitalismens olikmässiga utveckling utmanar redan idag efterkrigstidens ekonomiska världsordning. Denna vilar ytterst på USA:s status som supermakt och baseras på byggstenar som Världsbanken, IMF, WTO, G7-klubben och dollarns ställning som världsvaluta.

USA och de rika västländerna har länge kunnat styra globala investeringsflöden och tvingat enskilda länder till en nyliberal ekonomisk politik med hjälp av Världsbanken och IMF. Båda institutionernas huvudkontor ligger i Washington.

Nu trycker Kina och andra utvecklingsländer på för att få ett större inflytande i dessa. Ett förslag om att justera medlemsstaternas relativa röstandelar lades fram 2010. Men den amerikanska kongressen har hittills lyckats att blockera reformerna.

2014 tog Kina istället initiativ till AIIB, Asiatiska banken för investeringar i infrastruktur. Bankens huvudkontor är förlagt till Peking men de flesta asiatiska länder, inklusive Indien och Ryssland, har redan anslutit sig. Brasilien och Sydafrika är också med.

USA och Japan intog från början en skeptisk attityd då den nya banken ansågs utmana de etablerade institutionerna. Men trots amerikanska protester begärde även Storbritannien och flera andra europeiska stater, däribland Sverige, att få komma med i AIIB under vintern 2015.

”Vi är på vår vakt mot en trend till konstant anpassning till Kina. Det är inte det bästa sättet att hantera en uppåttigande makt” förklarade en amerikansk regeringsföreträdare i Financial Times och beklagade att Storbritannien tagit beslutet ”utan konsultationer med USA”.

Västländernas exklusiva rikemansklubb G7 tappar i betydelse. Som en direkt följd av finanskrisen 2008 tvingades G7 bereda plats för G20 där även de nya tillväxtekonomierna är med. Dessutom är ryssarna inte längre välkomna i G7 (tidigare G8).

Skapandet av G20 har inte hindrat Brasilien, Ryssland, Indien, Kina och

Sydafrika från att bilda ett helt eget forum, BRICS. Samarbetet har bland annat resulterat i NDB, Nya utvecklingsbanken, vilken formellt börjar sin verksamhet under sommaren 2015.

NDB:s huvudkontor kommer att ligga i Shanghai men dess förste ordförande kommer att vara en ryss och dess president en indier. Med denna andra utvecklingsbank skapas ytterligare ett finansiellt maktorgan fristående från Världsbanken och IMF.

De nya bankernas kapital kommer att behövas. Kina har dragit igång flera gigantiska infrastruktursatsningar i Asien under samlingsnamnet Den nya sidenvägen. De sträcker sig över land och vatten och omfattar såväl snabbtåg, motorvägar, hamnar och gasledningar.

Kinas offensiva strategi ritar om den näringspolitiska kartan över den euroasiatiska landmassan. Till Kinas förmån. I de offentliga projektens spår förväntas följa privata investeringar. Med sina initiativ får Peking makt att styra var de ska hamna.

Världshandelsorganisationen WTO var tänkt som kronan på verket i den nyliberala världsordningen med frihandel på USA:s, västvärldens och de multinationella storföretagens villkor. Därför sågs det som en framgång för amerikanskt politik när Kina kom med 2001.

Men, det har inte riktigt gått som det var tänkt. Idag är Kina världens största handelsnation räknat på varor. Andra utvecklingsländer har satt sig på tvären och förhandlingarna inom WTO har kört fast. Ett avgörande möte kommer att hållas i Nairobi i december 2015.

De stolta proklamationerna om frihandel är inte mer värda än att de kan överges om egna intressen är hotade. Den amerikanska politiken går nu ut på att skapa regionala handelsblock som kan hålla de nya tillväxtekonomierna stången.

Obamaadministrationen är i full färd med att förhandla fram ett handelsavtal, TTP, med elva andra stater runt Stilla havet. Nära allierade

som Japan, Sydkorea och Taiwan är med. Däremot lyser både Kina och Indien med sin frånvaro.

Ett motsvarande avtal med likartade geopolitiska syften är det aktuella Transatlantiska investerings- och handelsavtalet, TTIP. Genom att slå sina påsar ihop hoppas EU och USA att kunna bevara sin gamla maktställning i världen.

Men det är tveksamt om de kommer att lyckas. Redan 1996 inledde Ryssland, Kina och tre före detta Sovjetrepubliker i Centralasien ett militärpolitiskt samarbete inom ramarna för Shanghais samarbetsorganisation, SCO.

Med tiden har SCO fördjupats och utvidgats. Fler asiatiska stater har kommit med som observatörer. På toppmötet i Tadzjikistan 2014 upptogs Indien, Pakistan, Iran och Mongoliet som fullvärdiga medlemmar. Indiens utrikesminister Sushma Swaraj kommenterade:

”SCO:s toppmöte äger rum vid en avgörande tidpunkt i världspolitik-
en, då många nationer är ställda inför våld och konflikter. Vi måste
kollektivt reflektera över alla dessa händelsers djupa geopolitiska
betydelse.”

Det är oklart om hon syftade på Ukraina, IS eller någon annan konflikt. Det militärpolitiska samarbetet inom SCO har långt kvar innan det når upp till den omfattning som kännetecknar Nato. Den västliga alliansen står för över hälften av världens samlade militäruppgifter.

En som oroar sig över den västerländska civilisationens framtid är den evige karolinen Carl Bildt. I maj månad deltog han i ett seminarium om Kina, västvärlden och det globala ledarskapet i Timbros regi. Han avslutade sitt anförande med de allvarsamma orden:

”Förändringarna av det internationella systemet, gradvist och under en
lång period av tid, kommer att vara mycket substantiella. Om de inte
hanteras riktigt kan de leda till militär konfrontation.”

Fakta och bakgrund

Organisationer, avtal och pakter

G7

- Informell grupp av sju av världens största industrialiserade ekonomier.
- USA, Tyskland, Storbritannien, Kanada, Japan, Italien och Frankrike.
- Ryssland ingick i G8 som upplöstes av övriga medlemmar i mars 2014.

BRICS

- Samarbete mellan fem av världens största växande ekonomier.
- Brasilien, Ryssland, Indien, Kina och Sydafrika.

Organisationer och deras säten

- Världsbanken: Washington.
- IMF, Internationella valutafonden: Washington.
- AIIB, Asiatiska banken för investeringar i infrastruktur: Peking.
- NDB, Nya utvecklingsbanken: Shanghai.

Handelsavtal och deras medlemmar

- TTIP, Partnerskap för transatlantisk handel och investeringar: USA och EU.
- TTP, Partnerskap för handel över Stilla Havet: USA, Japan m fl.

Militärpakter

- Nato, Atlantpakten: USA, 21 EU-länder.
- SCO, Shanghais samarbetsorganisation: Kina, Ryssland, Indien, Pakistan, Iran mfl.

Världens största bolag

Världens 10 största företag

- Kina: 5 (Industrial and Commercial Bank of China, China Construction Bank, Agricultural Bank of China, Bank of China och Petro China.)
- USA: 5 (Berkshire Hathaway, JP Morgan Chase, Exxon Mobil, General Electric, och Wells Fargo.)

Världens 100 största företag

- USA: 38
- EU: 22
- Japan: 7
- BRICS: 20 (Kina: 16, Brasilien: 2, Ryssland: 2)

Världens 2000 största företag

- Asien: 691 (Kina: 232, Japan: 218, Indien: 56)
- Nordamerika: 645 (USA: 579)
- Europa: 486

Några enskilda länder på 2000-listan

- USA: 579
- Kina: 232
- Japan: 218
- Indien: 56
- Ryssland: 27
- Sverige: 24

Källa: Forbes Magazine

Text:

Per Hernmar, vice ordförande Nej till EU

TTIP - en säkerhetspolitisk fälla

TTIP är ett handelsavtal men få debattörer har granskat hur handel och handelspolitisk makt kan få säkerhetspolitiska implikationer. Handel kan vara en verktyg för att främja internationellt samarbete. Men handel kan också användas som ett maktinstrument och som en del i kampen om marknader eller rent av som en del i kamp mot andra handelsblock eller stormakter. Vi ska här se på några möjliga säkerhetspolitiska konsekvenser av ett nytt handelsblock mellan USA och EU.

TTIP - ett nytt handelspolitiskt maktblock och ökande internationella spänningar

TTIP för USA och EU närmare varandra och bildar världens främsta handelsområde - ett nytt handelspolitiskt maktblock. Istället för handel, öppenhet och transparens så bildas en handelspolitisk bastion med syfte att dominera världens handel. TTIP har liknats vid ett handelspolitiskt Nato. USA känner sin position hotad av Kinas ekonomiska utveckling. Här kan TTIP, och andra handelsblock som TTP och Nafta, ses som en positionering, en omgruppering, för att kunna möta framtida konkurrens och motsättningar mot de framväxande asiatiska jättarna.

Ett aktuellt exempel på hur laddade frågor kring kontroll av handel är utgörs av utvecklingen i Ukraina. Olika regimer i Ukraina har dragit åt olika håll. Genom en kupp påhejad av USA och EU har centralregeringen vänt sig till väst medan Ryssland stöder separatisterna i östra Ukraina. Det har lett till ett inbördeskrig med nordöstra delarna av landet vilka är ekonomiskt orienterade mot Ryssland. Ryssland annekterade Krim och flottbasen Sevastopol. Ukrainas orientering mot EU och väst innebär en svår motgång för Rysslands arbete på att etablera ett euroasiatiskt frihandelsområde.

Samtidigt som krisen i Ukraina eskalerade till militära handlingar så ökade takten i förhandlingarna om TTIP. Genom krisen i Ukraina fick det samarbete och den handel som byggts upp mellan EU-länderna och Ryssland ett avbräck.

För både USA och EU finns också ett behov att få en ytterligare styrkeposition gentemot både fattiga och medelinkomst länder (tidigare kallade U-länder). Trots att USA och de västliga industriländerna genom WTO (World Trade Organisation) och dess olika förhandlingsomgångar och EU:s försök att upprätta EPA-avtal (Economic Partnership Agreements) med många utvecklingsländer så har något avgörande inflytande och genombrott för total dominans inte kunnat upprättas eftersom dessa mindre länder ofta spjärnat emot. Här kan TTIP bli en ny handelspolitisk maktplattform för ökat inflytande för USA / EU.

TTIP och uppdelningen i konkurrerande handelsblock

Bildandet av TTIP kan leda till att andra handelsmakter sluter sig samman till försvar eller för att offensivt kunna möta det nya handelspolitiska maktblocket som TTIP utgör. Både TTIP och TTP (Trans Pacific Partnership, ett frihandelsområde runt Stilla havet med USA som medlem) är tänkta som offensiva satsningar för att ta ledningen i världshandeln. Vi ser istället för frihandel och samarbete tendenser till att handeln söker sig andra vägar; t.ex. strävar Ryssland efter att bilda en euroasiatisk ekonomisk union. BRICS länderna (Brasilien, Ryssland, Indien, Kina och Sydafrika) ökar sitt samarbete för att skapa ett alternativ till och minskad dominans från den västliga industrivärlden.

Istället för handel som en brygga och ett medel för samarbete blir handel i TTIP och TPP ett maktinstrument. Bildandet av TTIP/TPP förstärker bildandet av separata handelsblock och kan leda till ökande handelspolitiska motsättningar.

TTIP som hot mot frihandel

TTIP och de handelsområden som kopplas ihop med TTIP (som TTP och amerikanska Nafta; USA, Kanada och Mexiko) kan komma att hota möjligheten till handel utanför handelsområdet. Sverige som är ett litet land men med extremt export- och importberoende kan komma att stängas inne i TTIP-området. Sverige har alltid varit flexibelt och snabbt på att söka nya handelspartner och etablera sig på nya marknader. TTIP-systemet kan komma att begränsa denna möjlighet.

TTIP har inget med frihandel att göra utan är ett sätt att begränsa handeln och använda den för att bygga upp ett ekonomiskt maktblock. Syftet med detta är att bli dominerande på världsmarknaden.

TTIP med marknadsliberalism och åtstramningspolitik

TTIP-systemet och det nyliberala tänkesätt som finns inskrivet i EU:s grundfördrag baseras på att marknaden inte ska styras av offentlig makt, samt att statsförvaltning mm. ska styras av ett kameralt tänkande med budgetbalans och åtstramningar. Det finns därför en stor risk att EU:s kamerala åtstramningspolitik får ett än större genomslag. Denna politik har i Europa lett till en sämre tillväxt än i omvärlden och i flera av södra Europas skuldyngda länder till minskande ekonomi.

Bildandet av ett stort handelsblock av länder med en politik som begränsar möjligheterna till tillväxt kan bli problematiskt för små länder; möjligheten att justera ekonomiska och handelspolitiska obalanser med nationell valutapolitik kan minska. Länder som har kunnat kompensera sig genom handel med tillväxtländer, som BRICS-länderna, kan få svårare att nå dessa marknader.

TTIP och de ökade spänningarna i norra Europa

TTIP riskerar att bidra till de ökande spänningarna i norra Europa.

Sedan början på 2000-talet har Nato strävat efter att öka den militära närvaron i norra Europa. Sverige har låtit sig dras in i ett system med omfattande militära övningar. Udden i dessa är riktade mot Ryssland och syftar till att sätta en ökad press på Ryssland. Ett viktigt syfte är att etablera ökad militär närvaro i den arktiska regionen. Det tilltagande klimatförändringen gör att när istäcket i Arktis minskar ökar möjligheterna till exploatering av naturrikedomar. Det minskade istäcket kommer att leda till att båtar kan trafikera rutten genom Norra Ishavet - Europa får då en närmare farled direkt till Asien. Då är det viktigt för Nato-länderna att öka den militära närvaron i den arktiska regionen.

TTIP kan medföra en begränsning av handeln i Sverige och Nordens fria handel i norra Europa, speciellt handeln med Ryssland. Därigenom kan TTIP bidra till att cementera spänningarna i norra Europa.

TTIP och klimatkrisen

TTIP kunde ha varit ett verktyg för att genom internationell handel styra de ledande industrinationerna till ett klimatneutralt samhälle. TTIP saknar helt sådan inriktning - istället blir det ”business as usual”. Målet med TTIP är att öka tillväxten. Några klimatmål inom TTIP finns inte uppsatta och inte heller någon form av kontrollmekanismer för att uppnå en klimatneutral tillväxt och handel. Genom att de internationella storföretagen ges möjlighet att kontrollera förslag till lagstiftning samt möjlighet att döma i ISDS-domstolar om beslutad lagstiftning hotar företagsintressen kommer detta att leda till en mekanism som riskerar att bli ett kraftfullt institutionellt hinder mot övergång till ett klimatneutralt samhälle.

TTIP handlar mycket om livsmedel. De internationella storföretag som kontrollerar stora delar av den globala livsmedelshandeln kommer att genom TTIP kunna förstärka sitt inflytande. Intresset från dessa företag för att uppnå FN:s mål att utrota hunger och fattigdom kommer att vara minimalt. De internationella livsmedelsföretagen kommer inte att verka för övergång till ett klimatneutralt jordbruk.

En eskalerande klimatförändring kan komma att utgöra ett av det internationella samfundets största säkerhetspolitiska utmaningar. Klimatförändringarna slår hårdast mot fattiga och länder i utveckling. Tilltagande instabilt klimat med häftiga orkaner, långvarig torka, oregelbundna årstidsväder, vattenbrist, jorderosion mm. kan komma att allvarligt påverka den politiska och säkerhetspolitiska stabiliteten i många regioner. Ett exempel är den arabiska våren där en viktig faktor var just långvarig torka och vattenbrist som drev stora skaror av lantbruksbefolkning in till fattigdom i de stora städerna. I en globalt värld går inga länder fria från påverkan av sådana kriser. Törsten efter att kontrollera oljekällor har medfört en omfattande instabilitet i hela arabvärlden. Båda dessa kriser är direkt kopplade till klimatkrisen och har starkt bidragit till den omfattande flyktingkrisen. Riskerna för framtida mat- och hungerkriser kan medföra omfattande internationell instabilitet. TTIP med dess ”business as usual” kommer inte att svara mot dessa utmaningar utan riskerar att bidra till att dessa förvärras.

TTIP och nationalismen

TTIP syftar till handelspolitisk makt; att kunna bestämma standard och regler. Små länder får ett minimalt inflytande inom TTIP när de stora jättekoncernernas representanter tar plats i handelsorganisationens organ. Den förväntade tillväxten kommer att ske genom s.k. strukturrationaliseringar; dvs. att små och regionala industrier slås ut och ersätts med ett fåtal jätteindustrier kontrollerade av internationella storkoncerner. Det kommer att utgöra ett hot mot lokalt och regionalt näringsliv och riskerar arbetslöshet och social instabilitet. Det kan gynna nationalistiska motreaktioner och nationalistiska och protektionistiska motåtgärder. Nationalism, auktoritärt styre, antidemokratism, främlingsfientlighet och rasism frodas ofta i bakvattnet till protektionism och nationalism. Strukturrationalisering slår ofta hårdast mot svaga grupper som t.ex. romer. En sådan exkluderingsprocess kan ge ökad jordmån för rasism. Ökad nationalism och rasism kan leda till nationell instabilitet men även till regional instabilitet. T.ex driver det fascistiska Jobbik i

Ungern opinionsbildning för att återupprätta Stor-Ungern igen.

Sammanfattning

Vi har sett att TTIP kan komma att bidra till ett flertal effekter som kan skärpa säkerhetspolitiska motsättningar, både med direkta men även indirekta effekter.

En omedelbar effekt av TTIP är att motsättningar mellan olika handelsblock kan komma att skärpas och därmed bidra till ökade internationella motsättningar. I Norden kan TTIP få handelspolitiska effekter som bidrar till att understryka den ökande militära uppladdningen i norra Europa. TTIP som syftar till omfattande strukturrationaliseringar kan ge jordmån för ökad protektionism, nationalism och rasism. Tillväxtstyrda fossilbaserade företagsintressen kan komma att förhindra nödvändig omställning till klimatneutralt samhälle och produktion. Det kan skärpa många av effekterna orsakade av klimatförändringarna som häftigare väder, instabila årstider, långvarig torka, vattenbrist och ökad livsmedelsbrist. Flera av dessa med överskådliga mänskliga och säkerhetspolitiska effekter.

Slutsatsen kan bara bli den att TTIP även riskerar att bli en säkerhetspolitisk fälla.

Nej till EU:s skriftserie Nr 1 2015

**Folkrörelsen Nej till EU är en
partipolitiskt obunden organisation
som verkar för att
Sverige skall lämna EU.**

**Stöd Nej till EU genom
medlemsskap, prenumeration på
Kritiska EU-fakta eller
ge ett bidrag – pg 4330207-4.**

Folkrörelsen Nej till EU
Pölgatan 5
414 60 Göteborg
Tel. 031-701 01 77
Fax. 031-13 16 03
e-post: kansli@nejtill.eu
www.nejtill.eu